

SIYOSAT NAZARIYASI VA METODOLOGIYASI FANINING PREDMETI, MAQSADI VA VAZIFALARI

Nuraliyev Farrux

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti

Ijtimoiy fanlar fakulteti siyosatshunoslik yo‘nalishi

3-kurs talabasi

Annotasiya: Ushbu maqolada siyosat nazariyasi va metodologiyasi faniga kirish hamda uning predmeti, maqsad va vazifalari nima ekanligi korib chiqildi va siyosat nazariyasi bizga nima uchun kerak va nimaga xizmat qilishi haqida ko‘rib chiqildi.

Kalit so‘zlar: Nazariya, predmet, maqsad, siyosat, vazifa, tahlil, tatqiqot, fan, usul, uslub, tizim va falsafa.

"Siyosat nazariyasi va metodologiyasi" fanining predmeti, maqsadi va vazifalari quyidagicha ta'riflanadi:

Predmet: Siyosat nazariyasi va metodologiyasi fanining predmeti siyosiyotning o'ziga xos nazariy va metodologik asoslari, siyosatning o'ziga xos xususiyatlari, siyosiyot tizimlarining o'zaro munosabatlari va siyosiy hayotning turlari bo'yicha tushunchalarni o'z ichiga oladi.

Maqsad: Bu fan siyosiy fanlar doirasida siyosatning tahlili, siyosiy tizimlar va institutlar, siyosiyotning falsafiy asoslarini tushunish va o'rganishga xizmat qiladi. Siyosat nazariyasi va metodologiyasi fanining muhim maqsadi siyosiyot tizimlarini tahlil qilish, siyosiyotning izchil tushunchalarini o'rganish va siyosiy qarorlarni qabul qilishda tushuntiriladigan metodologik usullarni o'rganishdir.

Vazifalar: Siyosat nazariyasi va metodologiyasi fanining asosiy vazifalari siyosiy hayotning o'zining tushunchalarini, normativ va empirik siyosiy talablarini, siyosat tahlilini o'rganish, siyosatshunoslik sohasida yuqori tajribaga ega bo'lishdir. Bu fan o'qitiladigan vazifalardan biri siyosiy qarorlarni justifikatsiya qilish, siyosiy tahlil va prognozlashda yordam berish, siyosatning tarixiy rivojlanishi yoki hozirgi siyosiy jarayonlarni tahlil qilishga qaratilgan nazariyalarni va usullarni o'rganishni o'z ichiga oladi.

Ushbu fan kabi siyosiyotni o'rganish uchun nazariy va metodologik asoslar mohiyatini tushunish, tahlil va rivojlanishga yordam beradi. Siyosat nazariyasi va metodologiyasi fanini o'rganish orqali talabalar siyosiyotning o'ziga xos

xususiyatlari va normativ tuzilmasini tushunishlari, siyosiy tizimlar va siyosatning o'zining maxsusliklarini tahlil qilishlari va siyosiyotning falsafiy va normativ-analitik tushunchalari tushunishlari uchun tayyorlanadi.

Siyosat nazariyasi va metodologiyasi fanining predmeti, maqsadi va vazifalari haqida batafsil ma'lumot olishni istaysizmi? Siyosat nazariyasi, nazariy ma'ruzalarni, siyosat tizimlarini, siyosatning o'ziga xos xususiyatlari va siyosiy hayotning ijtimoiy va iqtisodiy tarzini o'rganadi. Metodologiya esa, ilmiy tadqiqotlar va tahlil usullarini, siyosatning nazariy asoslarini va ularning amaliyotga tatbiqini o'rganadi. Agar bu mavzular haqida ma'lumot olishni istaysiz bo'lsa, iltimos, so'rang yoki taklif qiling, menga xursand bo'lish ajoyib bo'ladi.

Siyosat nazariyasi (siyosatshunoslik) fanining predmeti siyosiy hujjatlarning tadqiqoti, jamiyat va davlat tuzilmalaridagi siyosiy olaylarni izlash va tahlil qilish, siyosiy huquqiy munosabatlar va siyosiy hayotning general qonuniy-jamg'armasidan olganda siyosiyotning dastlabki voqealari, siyosiy qadriyatlarini, siyosiy ko'rinishi va muzokaralarini o'rganish, jamiyatda xalqaro, milliy va regional siyosiy tizimlar xususida yuzaga chiqadigan maqsadlari va vazifalari.

Siyosat nazariyasi, siyosiy hujjatlarning ta'lif va o'rganishni o'z ichiga olgan. Ushbu fan, milliy va qaybarak siyosiyotni tahlil qilish, jamiyatda xalqaro munosabatlar, siyosiy birlashtirish, siyosiy olaylar va muzokaralar, partiya siyosati, siyosiy partiyalar, xalqaro siyosiy munosabatlari, milliy siyosiy tizimlar, siyosiy qonun va boshqa siyosiy amaliyotlar bilan shug'ullanadi.

Siyosat nazariyasi fanining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat bo'ladi:

1. Siyosiy hujjatlarning nazariy va nazariy-amaliy tadqiqoti;
2. Siyosiyotning asosiy sohalari, xususiyatlari, o'zining amalda qanday ko'rinishi va to'g'risidagi yuzaga chiqadigan tahlil-topshirish;
3. Xalqaro siyosiy munosabatlar va xalqaro siyosiyot tahlili;
4. O'zaro siyosiy munosabatlar bilan shug'ullanishda qonun, siyosiy qarorlar, siyosiy partiyalar, siyosiy hujjatlar tahlili;
5. Mustaqil siyosiyot tizimlarining, siyosiy partiyalar, siyosiy muvofiqlik, siyosiy tizimlar va siyosiy jamiyat muvofiqlik tahlili.

Umuman olganda, siyosat nazariyasi fanining vazifalari siyosiyotning nazariy va amaliy shakllarini tasvirlash, siyosiy xalqaro munosabatlar va boshqa siyosiy olaylarni tahlil qilish yoki yuzaga chiqadigan siyosiy ko'rinishlar, siyosiy partiyalar, siyosiy hujjatlar, siyosiy tizimlar va boshqa muhim siyosiy mavzular bilan shug'ullanishni o'rganishdir. Agar shunga o'xshash siyosiy mavzular yoki siyosiy

fanlar haqida qo'llab-quvvat kerak bo'lsa, menga xursand bo'lishni boshqarishga tayyormisiz?

Siyosat nazariyasi va metodologiyasi fanining maqsadi, siyosiyotning o'ziga xos nazariy va metodologik asoslari, siyosatning o'ziga xos xususiyatlari, siyosiyot tizimlarining o'zaro munosabatlari va siyosiy hayotning turlari bo'yicha tushunchalarni o'z ichiga oladi. Bu fan, siyosatni tahlil qilish, siyosiyot tizimlar va institutlar, siyosiyotning izchil tushunchalarini o'rganish va siyosiy qarorlarni qabul qilishda tushuntiriladigan metodologik usullarni o'rganish maqsadini qo'llab-quvvatlaydi. Siyosat nazariyasi va metodologiyasi fanini o'rganish orqali talabalar siyosiyotning o'ziga xos xususiyatlari va normativ tuzilmasini tushunishlari, siyosiyot tizimlar va siyosatning o'zining maxsusliklarini tahlil qilishlari va siyosiyotning falsafiy va normativ-analitik tushunchalari tushunishlari uchun tayyorlanadi.

Siyosat — bu qarorlar qabul qilish va oqilona natijalarga erishish uchun ataylab ishlab chiqilgan ko'rsatmalar tizimidir. Siyosat niyat bayonoti bo'lib, protsedura yoki protokol sifatida amalga oshiriladi. Siyosat, odatda, tashkilot ichidagi boshqaruv organi tomonidan qabul qilinadi. Siyosat sub'ektiv va ob'ektiv qaror qabul qilishda yordam berishi mumkin. Subyektiv qarorlar qabul qilishda qo'llaniladigan siyosatlar, odatda, yuqori boshqaruvga bir qator omillarning nisbiy afzalliklariga asoslanishi kerak bo'lgan qarorlar qabul qilishda yordam beradi va natijada ob'ektiv ravishda sinab ko'rish qiyin, masalan, ish va hayot muvozanati siyosati. Bundan tashqari, hukumatlar va boshqa institutlar qonunlar, qoidalar, tartiblar, ma'muriy harakatlar, rag'batlantirish va ixtiyoriy amaliyotlar ko'rinishidagi siyosatlarga ega. Ko'pincha resurslarni taqsimlashda siyosat qarorlari aks etadi.

Siyosat tabiatan takrorlanadigan/odatiy bo'lgan tashkiliy faoliyatning rejasidir.

Bundan farqli o'laroq, ob'ektiv qarorlar qabul qilishda yordam beradigan siyosatlar, odatda, operatsion xususiyatga ega va ob'ektiv ravishda tekshirilishi mumkin, masalan, parol siyosati bunga misol bo'la oladi.

Bu atama hukumat, jamoat sektori tashkilotlari va guruhlariga, shuningdek, shaxslarga nisbatan qo'llanilishi mumkin, Prezidentning farmoyishlari, korporativ maxfiylik siyosati va parlament tartib qoidalari siyosatga misoldir. Siyosat qoidalar yoki qonunlardan farq qiladi. Qonun xatti-harakatlarni majburlashi yoki ta'qiqlashi mumkin bo'lsa-da (masalan, daromad solig'ini to'lashni talab qiluvchi qonun), siyosat faqat kerakli natijaga erishish ehtimoli yuqori bo'lgan harakatlarga yo'naltiradi.

Siyosat yoki siyosatni o'rganish, shuningdek, muhim tashkiliy qarorlarni qabul qilish jarayoniga, jumladan, dasturlar yoki xarajatlarning ustuvor yo'nalishlari kabi turli xil muqobilliklarni aniqlash va ularning ta'siri asosida orasidan tanlashga ham tegishli bo'lishi ham mumkin. Siyosatni aniq maqsadlarga erishish uchun tuzilgan siyosiy, boshqaruv, moliyaviy va ma'muriy mexanizmlar deb tushunish mumkin. Davlat korporativ moliyasida muhim buxgalteriya siyosati — bu firma/kompaniya yoki sanoat uchun juda yuqori sub'ektiv elementga ega bo'lgan va moliyaviy hisobotga jiddiy ta'sir ko'rsatadigan siyosatdir.

Foydalanilgan adabiyotlar;

Paquette, Laure. Analyzing National and International Policy. Rowman Littlefield, 2002.

Smith, K. B. (2002). "Typologies, Taxonomies, and the Benefits of Policy Classification". Policy Studies Journal 30 (3): 379–395. doi:10.1111/j.1541-0072.2002.tb02153.x. https://archive.org/details/sim_policy-studies-journal_2002_30_3/page/379.

Spitzer, Robert J. (June 1987). "Promoting Policy Theory: Revising the Arenas of Power". Policy Studies Journal 15 (4): 675–689. doi:10.1111/j.1541-0072.1987.tb00753.x. https://archive.org/details/sim_policy-studies-journal_1987-06_15_4/page/n72.

Internet Archive (https://archive.org/details/sim_policy-studies-journal_2002_30_3/page/379)

Policy Studies Journal 2002: Vol 30 Iss 3 : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive

Policy Studies Journal 2002: Volume 30, Issue 3. Digitized from IA1630928-07. Previous issue: [sim_policy-studies-journal_2002_30_2](https://archive.org/details/sim_policy-studies-journal_2002_30_2). Next issue:...